

ՔԴԵՍ ԵՒ ՔԸԴ.

ՊԵՆԵՆՏ.

Ի նկատի առնելով որ բնակիչների ամենամեծ մասը Գարնայ գաղ-
թականներ են, մենք կը նկարագրենք միայն նրանց զգեստները: Պի-
զացի ե քաղաքացի կանանց զգեստները միայն կատրով ե նաշակով են
սարքերում, իսկ ասորացը միենոյնն է:

Հագիկ—կարում են միտկայից, աղքատները ամբրիկայից, կա-
ւից, իլնում է մինչև ծնկները. կուրծքը մինչև պարտը բացում է ե
բիկ մաս կոնկում է. թևերը երկար են ե զատտակի մաս կոնկում:

Իլլիկ—հագնում են շապիկ վրայ, կարում են անթիքմուսից, ա-
լաուից, մատերիայից, գեադիկից: Կուրծքը եռանկյունաձև բացում է, եզ-
րերը զայթան ե կլապիտոնէ բիւքմա են կարում: Թևերի ընթանները
վերջանում են եռանկյունաձև, որ մի քիչ ծածկում են ձեռքերի երես-
ները ե սրանց շուրջը զայթան ե կլապիտոնէ բիւքմա է կարած:

Վաբաիկ—ամբրիկայից, փաթուսիից, երկու կողքերը կապում
են ձախ կողքում:

Պիւզլուկ, վաբաիկ է, միայն փսիսերը ֆանէլից է, հագնում
են ձմեռը:

Անթարի—կարում են անթիքմուսուց, սաւայրիից, առլաուից,
գեադիից ե ալլու հասնում է մինչև սաները, թևերը շատ երկար չեն
սնում, այլ հասնում են մինչև դաստակը:

Դըլզը—ոմանք հագնում են անթարու վրայից. իլլիկի նման է,
կարում են անթիքմուսից, գեադիից, սաւայրիից, առլաուից:

Կրծկալ—մոյզ կարմիր թաւից կամ լատիկից $\frac{1}{2}$ արշին եր-
կար. ե $\frac{1}{4}$ արշ. լայնութեան կտոր է, որ վերևում զբկում է վիզը,
իսկ մէջքի մաս շորէ կապերով կողքի մաս կապում: Սրա օձիքը ե
երբեմն կուրծքը կլապիտոնով ապնեղարծած է:

Ջիւղղա—հազնում են կըրգրի կամ անթարու վրայ, հասնում է մինչի ստները, կարում են դատիֆից, անթիքմարից, մահուդից կամ կապոյա ամերիկա կոչուած կարից:

Դագնաց—կարում են միայն կարմիր մահուդից և ասնը զործած կարմիր շալից: Դոտին զործում են առանձին խնամքով և վերան շատ անգամ գրում իրենց անունը՝ տեղացնելով ի վայելումն խօսքը: Դագնացի շալիքը կապիտանով և երբեմն արծաթի թելերով (թըռթըռ) առգնեզործում և ներքեի երկու անկիւնում զեզեցիկ ծաղիկներ են չինում: Դագնացը զատիվ կապում են ջիւղղայի վրայ:

Մրանից մի քսան տարի առաջ գրեթէ քուրքը, իսկ այժմ շատ քնիւր փոքր զուրս գալիս վերաներն առնում էին էհրամ.—սա բրդի սառտիկ բարակ թելից զործած մի քառանկիւնի կար է, որի լայնութիւնը միշտ համապատասխանում է առնողի բարձրութեան: էհրամը մի քիչ յետ ծալած ձգում են զլիսին, ապա առջինց ոտքերից մինչև մէջքը հաստարացնելով, ծայրերը մտցնում գոգնացի գոտու մէջ, իսկ անկիւն կտի ձգում: յետոյ իրենց ձեռքերը կրծքերին, բիւ մատը բռնում են էհրամի ծայրերը և այսպէս բռնած ման գալիս:

Աղջիկների էհրամին լիժոն, բազմ է կտրած, այսինքն կիտրոնի և բազմի նմանութեամբ մանծէ թելով առնեզործած է: Միջահասակներինը սոսի սպիտակ, իսկ հասակաւորներինը՝ կապտախառն է: Այժմ քաղաքացիները զլիտարապէս եւրոպական ձեով, թեւերով, երկար վերարկու են հագնում, իսկ գիւղերում սովորաբար շալ են առնում:

Մովսրարար աղջիկներն ու հարսներն հագնում են բայ և կուշա կապոյա, կանաչ և մանիշակագոյն, իսկ պառաւները՝ մոյգ շաղանդակագոյն շորեր:

ԿԼԻՍ ԵՐԿՐԵՆԷ.

Նախ և առաջ մազերը ստնում են, մէջ անկից մի հերադիծ (իւ) թողնում, առջին մազերը հակա՛ն և ականջների վերայից առնում և գիւղացիները միշտնի փոքրիկ, իսկ քաղաքացիները երկու մեծ ծամ հիւսում: Դիւղացի աղջիկները ծամերի ծայրերին գոյնղգոյն հլուններ և մեխակ են անցկացնում:

Ծնայ ծածկում են կարմիր ֆաս, մատ կէս արջին երկարութեան փխսկիւլով, որ իջնում է մէջքի վրայ: Փխսկիւլի զուսիք և ֆասի մէջ տեղը երբեմն կապիտանով և արծաթազոյն թելով առնեզործած է լինում:

Փասի վրայ կապում են զիւլիֆիւլը—երկու շաքք մարգարիտներ, որ այտերի վերայից իջնում են մինչև կուրծքը: Բարաւանդիւր

չարքը բաղկացած է 4—6 առանձին թիւերից, մարզարիւններ անցկացրած և ծայրը մի փոքրիկ սահեղրամ (պանախի) կապած: Ջարժուելիս այս սակիները միմեանց են դիպում և ձայն հանում: Աղջտո գիւղացիները մարզարիւնների և սակիների փոխարէն սուտ մարզարիւններ և փուլ (սահեղայն մետաղից) են անում:

Ջիւրիւղը կրայից կապում են շեքիւք. սա մի գեղին ժապաւն է, գերան մի կամ երկու շարք, 20 մինչև 200 փոքրիկ սահեղրամներ (ուսուղիւ) կարած, որ պոպոզում են ճախի վրայ, տարածուելով մի ախանջից մինչև միւսը: Ոսկիների տակից, շերտի մէջ տեղը կարած է լինում մի մեծ ոսկի (մահուղիւ): Պատաններն այս սակին չեն դնում:

Միկնայն շերտի վրայ, ոսկիների վրայից կարած է լինում կըսուցը — մարզարիւններ, որ երբեմն միայն, իսկ երբեմն ժառանգաւթ 8-ի մե ունեցող փոքրիկ ոսկիների (Յաւշակ) շարքն բոլորուելով տարածում է շերտի երկարութեամբ:

Շերտի վրայ անցնում են վարդը: Սա պարստում են հետեւել մեծ. մի ետգմա ¹⁾ խաչան 6—7 սանտիմետր լայնութիւնով ծալում են. ապա բռնելով կրողի ճախաին, քունքերի մօտ այդ միկնայն ետգման ծախելով՝ երկու վարդ են չինում ու մնացած ծախքերը կրողի գլխին շափելով՝ միմեանց հետ կարում: Յետոյ թէ վարդերը և թէ սրանց միջի տարածութիւնը զարգարում մնալորի գոյնզգոյն թւիւրից չինած ծաղիկներով:

Աղջիկները վարդի վրայից այլ ևս ոչինչ չեն անում, իսկ հարսերը քցում են տանը՝ ետգմա, հրաւէր զնալիս՝ չիքիւ, որ իջնում է մինչև սրունքները: Պատալը և պատանները փաթաթում են գլուխները շալէ (չալովի) կամ մնալորէ (բաղդաղիւ) փաթթան, իսկ հրաւէր զընալիս՝ սրա վրայ աւելացնում են և մի ետգմա:

Աղջիկները և ժառանգահա կանայք քցում են կրքերին մի կամ միքանի շարք ոսկիներ, ախանջներին անց են կացնում ոսկեր, մեծերին դնում ոսկէ միապաղաղ ապարանջաններ (բիւլաղուկ), մատներին՝ մատանիներ:

ԵԿԵՆԵՆԻՔ.

Աղջիկներն ու հարսները հագնում են գեղին մետաքառ, իսկ պատանները գեղին մետաք, կարմիր բաղուն:

¹⁾ Ժիւրիւղի ետեւ բոժրակ, շատ բարակ, գոյնզգոյն, բառակալի փաթաթում:

ՏՂԱՐԱՐԿԱՆՈ ՁԳՈՑՆԵՐԸ.

II. Գիտացիները.

Հապիկ. հասնում է մինչև ծնկները. կարում են կտուրից կամ ամերիկայից. կուրծքը մինչև պարար բացում է և կոճկում է բկի մաս: Թևերը հեռահեռ նեղանալով հասնում են մինչև գոտտակը, ուր և կոճկում են:

Թումպան կամ վարաիկ. հազնում են ոտներին, չափիկ ապից: Կարում են կտուրից կամ ամերիկայից: Փռիկների լայնությունը $\frac{1}{4}$ արշ. է լինում. հազում են կողքից վարակց կապով:

Ելաի. հազնում են չափիկ վրայից, թևեր չունի. նման է երգ. պահան ժիլետիային, միայն ամբողջապես ծածկում է կուրծքը, զբաղաններ չունի, կոճկում է պայթնե օդակ կոճիկով: Կրծքի մէջ տեղն ելակի առաջի՝ երկացող մասը կարում են պոլտուկայից, լաստիկից, մահուկից և այլն. իսկ յետի՝ շերեացող մասը հասարակ չթից:

Գոչլուխ. հազնում են ելակի փոխաբն, նրան նման է, միայն աստառ չունի և ձախ կողմի երկու ծայրերը կողքից թևի տակ կապում են իրար հետ: Սրա կուրծքը յաճախ առկնդործած է լինում:

Հալուար. հազնում են ոտներին, ելակի վրայ, կարում են չափից, իջնում է մինչև ոտների երեսը և 3 թիկ լայնություն ունի: Ղերի մասը մի թիկ լայնություն կարում են կապոյտ ամերիկայից կամ կարմիր կտորից. այս մասը հոչում է փռ. սրա միջից անցնում է ուշխուրը, որ ամուր կապում են կողքից: Հալուարի կողքերից զբաղանի փոխաբն թողնում են բացումքներ:

Արխալուխ. հազնում են ելակի և չալուարի վրայից: Կարում են կապոյտ ամերիկայից, պոլտուկայից, սև զագիթից և այլն: Արխալուխը մէջքի վրայ բխզնայով սեխմուելով մի թիկ վայր է իջնում, որը և հոչում է փռ: Սրա վրայ կողքերից բացած է մի մի զբաղան: Արխալուխի կուրծքը եռանկյունանի բացում է և պարտի մաս երկու կամ երեք զայթնե կոճիկով կոճկում է:

Գոչով արխալուխ.—կուրծքը ձախ թևի անբակի մասից կոճկում է մինչև պարար զայթնե կոճիկով. այսպիսի կոճկանների մի շարք ևս կարում է աջ կողմում նեղաշանկություն համար:

Քեամար.—հասարակ կալուց գտի. կապում են արխալուխի վրայից մէջքին:

Չուխա. հազնում են արխալուխի վրայից. մէջքի վրայ բխզնայով սեխմուելով և զրկելով մէջքը՝ լայն իջնում է մինչև ծնկներին: Զիշ ցած, այս մասը հոչում է փռ: Կուրծքը եռանկյունանի բացում է և պարտի մաս երեք զայթնե կոճիկով կոճկում է: Թևերը հեռահեռ

լայնանում են մինչև 9—12 վերջով և հասնում են մինչև ձեռքի հոնիկները. գործի ժամանակ թևերը յեռ են ծալում, այնպես որ ամբողջ գասաակը մնում է բաց: Զուխի բոլոր եզրերին կտրում են զայ. թան: Կտրում են շաղից:

Եռփունճի—տառառար:

Դլխներին ծածկում են փափախ, սլխարի մորթուց կտրած, կամ քեռա, և քշերը փռո:

ԵՎԵՆԻԺ.

Դուլպա 1). սովորաբար հաստ թելից գործած:

Պանին-թաղախ. հազնում են սրունքներին և շալուարի փոխքը մէջը դնում և գիւղադիւղ—թելէ կապը—կազում:

Չարուխ-արեխ. Սըրբմ—կաշէ թելը, որով կտրում են շարուխը.—արեխի ծայրը կոշում են քիթ:

Բ. Քաղաքացուց.

Շաղիկ. քաթանից, սլ այնքան երկար, որքան գիւղացիների, կտրծքը երբեմն աղնեզործած:

Չարտիկ—նայնպես քաթանից կամ ամբրիկայից, հազնում են շաղիկի վրայ. փորտիկի փոխը դնում են գուլպի մէջ. իսկ սրա վրայից սմանք փաթաթում են առաջը.—մի վերջով լայնութեան և մի արջին երկարութեան քաթան, մի ծայրը թել կազած:

Սըխալուխ. կտրծքը շափառասով կոճկած. կտրում են լաստիկից, մախմուրից և ալլն:

Շալուար. սովորաբար մահուտից $\frac{1}{2}$ արջին լայնութեան:

Չուխա կամ շարքառքի—մահուտից, բաւական երկար, բոլոր եզրերը բիւլմա կտրած:

Սըծթէ բամաբ—շարքասիւզ վրայից են կազում:

Վերարկու կամ եռփունճի (տառառար), առնում են ձմեռը:

Դլխներին ծածկում էն գառի (շափխա) կամ գարբարդի:

Ոսներին հազնում են կոշիկ և կրկնակոշիկ:

1) Կայ կաթալիկները առաւելագու հազնում են շալուան գուլպա: